

10/10/77 Mrs. (Mevrouw)

KONINKLIJK NEDERLANDS
METEOROLOGISCH INSTITUUT

D e B i l t

Verslagen

V - 294

H.A.R. de Bruin

Een computerprogramma voor het berekenen van de
inkomende straling aan de rand van de atmosfeer
per dag door een horizontaal oppervlak

De Bilt, 1977

Publikationsnummer: K.N.M.I. V-294 (M.O.)

U.D.C.: 551.521.11 :
518.5

Een computerprogramma voor het berekenen van de
inkomende straling aan de rand van de atmosfeer
per dag door een horizontaal oppervlak

H.A.R. de Bruin

april 1977

Inleiding

Voor verschillende doeleinden - bijvoorbeeld voor het schatten van de globale straling uit de bewolgingsgraad of uit de relatieve zonneshijnduur, en voor klimaatstudies - wil men per dag de inkomende straling op een horizontaal oppervlak aan de rand van de atmosfeer kennen als functie van de plaats op aarde (breedte) en het dagnummer. Deze grootte zullen we in het navolgende R_a noemen. Van R_a bestaan tabellen, doch in de tijd van "X8-en" en "Burroughs B6700-en" is het werken met tabellen onhandig, te meer daar R_a van twee variabelen afhankelijk is. Enkele jaren geleden heb ik, in verband met het berekenen van de "openwaterverdamping volgens Penman", waarvoor de globale straling moet worden geschat, een computerprogramma voor het bepalen van R_a geschreven. Aangezien mij is gebleken dat ook anderen belangstelling voor dit programma hebben en het toch enig speurwerk vergt een dergelijk programma samen te stellen, leek het mij zinnig het in een memorandum vast te leggen.

Het programma levert als bijprodukten de declinatie en de lengte van de zon, alsmede de daglengte en de afstand aarde-zon als functie van de breedte en het dagnummer (1 januari = 1, etc.) voor een "gemiddeld jaar".

Het programma is voor meteorologische toepassingen geschreven. Daarom is geen grotere nauwkeurigheid voor R_a nagestreefd dan enkele procenten. Het programma is niet bruikbaar voor nauwkeurige astronomische berekeningen.

Gebruikte formules (zonder afleiding)

De zon wordt opgevat als een puntvormige lichtbron, die op gemiddelde afstand $\bar{d}$ door een vlak loodrecht op de as aarde-zon een energieflex van S_0 teweegbrengt. Voor S_0 is de waarde 1353 W/m^2 , d.i. $1.94 \text{ cal/cm}^2 \cdot \text{min}$ aangehouden (zie Schuurmans [1]).

Op een zekere dag i , een zeker tijdstip t en op een zekere breedte φ geldt dat:

$$Q = S_0 \left(\frac{\bar{d}}{d} \right)^2 \cos Z \quad (1)$$

waarin Z de zenith-hoek is, d de afstand aarde-zon op dag i en Q de stralingsflux door een horizontaal oppervlak aan de rand van de atmosfeer.

Voor $\cos Z$ kan worden geschreven:

$$\cos Z = \sin \varphi \sin \delta + \cos \varphi \cos \delta \cos h \quad (2)$$

(zie bijv. Sellers [2]); hierin is δ de declinatie van de zon en h de uurhoek.

Substitutie van (2) in (1) en integratie over 24 uur, rekening houdende met het feit dat $Q = 0$ als de zon onder de horizon is, levert:

$$R_a = \frac{S_0}{\pi} \left(\frac{\bar{d}}{d} \right)^2 (H \sin \varphi \sin \delta + \cos \varphi \cos \delta \sin H) \text{ W/m}^2 \quad (3)$$

H is de halve daglengte (rad).

R_a is uitgedrukt in W/m^2 , m.a.w. R_a is de gemiddelde stralingsflux over 24 uur. Wil men de totale hoeveelheid inkomende straling op een bepaalde dag weten per m^2 , dan moet R_a van die dag worden vermenigvuldigd met 86400, zijnde het aantal seconden in 24 uur.

Voor H geldt:

$$\cos H = - \text{tg } \varphi \text{ tg } \delta \quad (4)$$

Bij de toepassing van (4) moet rekening worden gehouden met het feit dat $|\text{tg } \varphi \text{ tg } \delta| > 1$ kan worden. In die gevallen moet (4) worden vervangen door:

$$\begin{aligned} H = 0 & \quad \text{als} \quad - \operatorname{tg} \varphi \operatorname{tg} \delta > 1 & \quad (\text{dit is de poolnacht}) \\ \text{en } H = \pi & \quad \text{als} \quad - \operatorname{tg} \varphi \operatorname{tg} \delta < -1 & \quad (\text{dit is de pooldag}) \end{aligned}$$

De zon voert in de loop van het jaar een Kepler-beweging uit door de ecliptica. Het vlak van de ecliptica maakt een hoek ϵ met het equatorvlak. Uit de boldriehoeksmeting volgt:

$$\sin \delta = \sin \epsilon \sin \iota \quad (5)$$

ι is de ware lengte van de zon gemeten vanaf het lengtepunt. (Zie Figuur 1).

Het is gebruikelijk de beweging van de aarde in haar ellipsvormige baan te beschrijven in termen van ν , de ware anomalie, m , de gemiddelde anomalie, E de excentrische anomalie en e de excentriciteit van de aardbaan. (Zie Figuur 2).

De gemiddelde anomalie m is de hoek, die de aarde heeft afgelegd, indien men veronderstelt dat de baan cirkelvormig is en eenparig wordt doorlopen in de tijd van een volle periode T ($= 365.24$ dagen). m wordt gemeten vanaf het perihelium, het punt waar de afstand aarde-zon minimaal is (d.i. op 3 januari). Per definitie geldt dus:

$$m = \frac{2\pi}{T} (t - t_0) \quad (6)$$

t_0 is het tijdstip waarop de zon in het perihelium staat.

De ware anomalie ν is gedefinieerd met:

$$\nu = \iota - \iota_0 \quad (7)$$

waarbij ι_0 de lengte is van het lengtepunt gerekend vanaf het perihelium.

ν kan in de vorm van een reeksontwikkeling als functie van m worden geschreven als volgt:

$$\begin{aligned} \nu = m + & \left[4 \left(\frac{e}{2} \right) - 2 \left(\frac{e}{2} \right)^3 + \dots \right] \sin m + \\ & \left[5 \left(\frac{e}{2} \right)^2 - \frac{22}{3} \left(\frac{e}{2} \right)^4 + \dots \right] \sin 2 m + \\ + & \left[\frac{26}{3} \left(\frac{e}{2} \right)^3 - \dots \right] \sin 3 m + \\ & \left[\frac{103}{6} \left(\frac{e}{2} \right)^4 - \dots \right] \sin 4 m + \dots \end{aligned} \quad (8)$$

(zie bijv. D.H. Menzel [3] of Angot [4]).

Onder verwaarlozing van de derde en hogere machten van e geeft dit met (7):

$$l = m + l_0 + 2e \sin m + \frac{5}{4} e^2 \sin 2 m \quad (9)$$

Ten slotte is nog gebruik gemaakt van de relatie:

$$d = \bar{d} \frac{1-e^2}{1+e \cos \nu} \quad (10)$$

(zie bijv. [4]).

Voor de constanten l_0 , T , ε , t_0 en e werden de volgende waarden gebruikt (strikt genomen zijn ze niet geheel constant):

$$\begin{aligned} l_0 &= -77^\circ 38' 34'' = -1.3551 \text{ rad} \\ T &= 365.24 \text{ dagen} \\ \varepsilon &= 23^\circ 27' \\ t_0 &= 2.5 \text{ dagen} \\ e &= 0.01675 \text{ rad} \end{aligned}$$

Op deze manier worden R_a en andere astronomische grootheden verkregen voor een "gemiddeld jaar". Geen rekening is gehouden met een schrikkeljaar, evenmin met factoren als nutatie van de aardas en de invloed van de maan op de beweging van de aarde om de zon.

Voor de berekening van de daglengte werd gecorrigeerd voor het niet puntvormig zijn van de zon en voor de horizontale refractie van het zonlicht door de atmosfeer. Voor de halve diameter van de zon werd 16' genomen, terwijl voor het effect van horizontale refractie een correctie van 34' werd ingevoerd. (Zie [8]).

H volgt dan uit (2) door te stellen dat $h = H$ als $Z = 90^{\circ}50'$.

Deze correctie werd toegepast omdat anders op hoge breedten de daglengte in de zomer te veel werd onderschat.

Opgemerkt moet worden dat deze "gecorrigeerde" daglengte uiteraard niet is gebruikt bij de berekening van R_a , hiervoor is (4) toegepast.

Het programma

Het programma is in bijlage I gegeven in de vorm van een procedure, die de lyrische naam ASTRO meekreeg. Buiten de procedure moeten worden gedeclareerd: RA, DELTA, LENGTE, AFSTAND en DAGLENGTE.

Aan deze "REAL's" worden voor gegeven breedte, ϕ , en dagnummer, i , respectievelijk de waarde van R_a (W/m^2), de declinatie en de lengte van de zon (graden), de afstand aarde-zon (AE) en de daglengte (uren) toegekend.

Enige voorbeelden

In tabel Ia is R_a berekend met procedure ASTRO, gegeven voor een aantal dagen verspreid over het jaar en voor een aantal breedten op aarde. Ter vergelijking zijn in tabel Ib de waarden van R_a voor dezelfde dagen en breedten opgenomen, zoals die werden berekend door Milankovitch [5], omgerekend voor $S_0 = 1353 W/m^2$. Deze laatste tabel wordt veel toegepast, omdat deze is opgenomen in de Smithsonian Meteorological Tables [6]. Te zien is dat de verschillen tussen de tabellen Ia en Ib klein zijn.

In de tabellen IIa, IIb en IIc zijn de berekende waarden van R_a voor alle dagen van het jaar gegeven voor de voor Nederland van belang zijnde breedten 51, 52 en 53° NB. Opgemerkt moet worden, dat R_a voor 29 februari niet is opgenomen. In de voorkomende gevallen kan R_a voor deze dag het best worden geschat met het

gemiddelde van R_a voor 28 februari en 1 maart. Uit de tabellen II blijkt, dat de verschillen binnen Nederland alleen in de winter niet te verwaarlozen zijn.

In tabel III zijn de waarden van R_a gemiddeld per decade gegeven: a) berekend met de procedure ASTRO, en b) ontleend aan het nomogram van Rijkooft [7] (dat voor het berekenen van de openwaterverdamping volgens Penman is vervaardigd). Ook hier zijn de verschillen niet groot, hoewel ze soms toch tot 10% oplopen.

In tabel IV zijn de met ASTRO berekende waarden van de declinatie van de zon (in graden) voor steeds de eerste dag van elke kalendermaand vergeleken met die van de jaren 1950, 1974, 1975, 1976 en 1977, zoals die door de Nautische Jaarboeken [8] worden gegeven. De overeenstemming is goed te noemen.

In tabel V worden de berekende waarden van respectievelijk de lengte van de zon (in graden) en de afstand aarde-zon (AE) berekend met ASTRO, vergeleken met die gegeven door [5]. Ook nu is de overeenstemming goed.

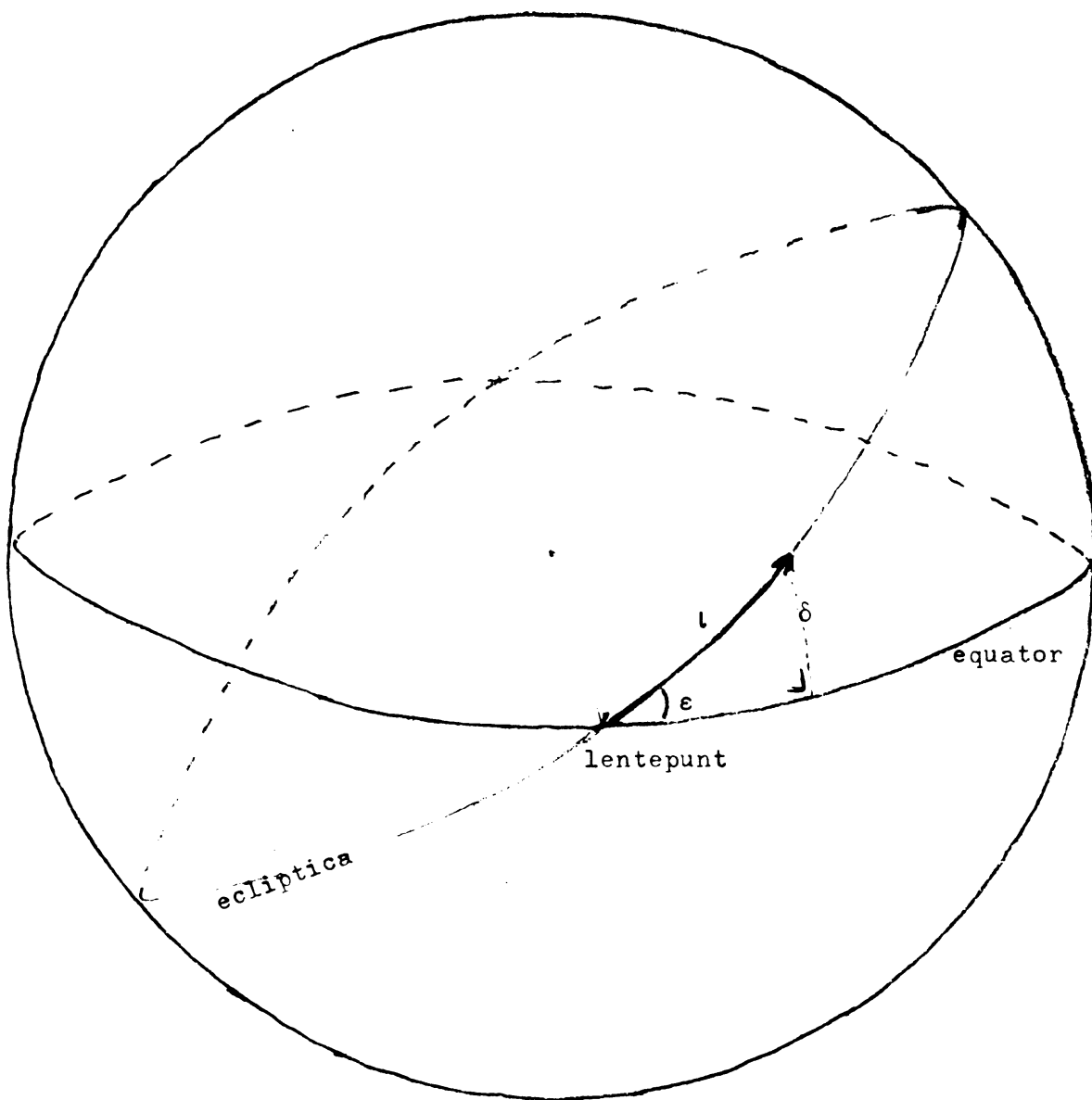
In tabel VI is de daglengte gegeven van een aantal dagen, regelmatig over het jaar verspreid, berekend met de procedure ASTRO voor 52° NB, tezamen met de bijbehorende waarden, zoals die door de nautische almanak worden vermeld voor 1977. De overeenstemming is zeer goed.

Tot slot is in tabel VII een dagnummer-kalender gegeven.

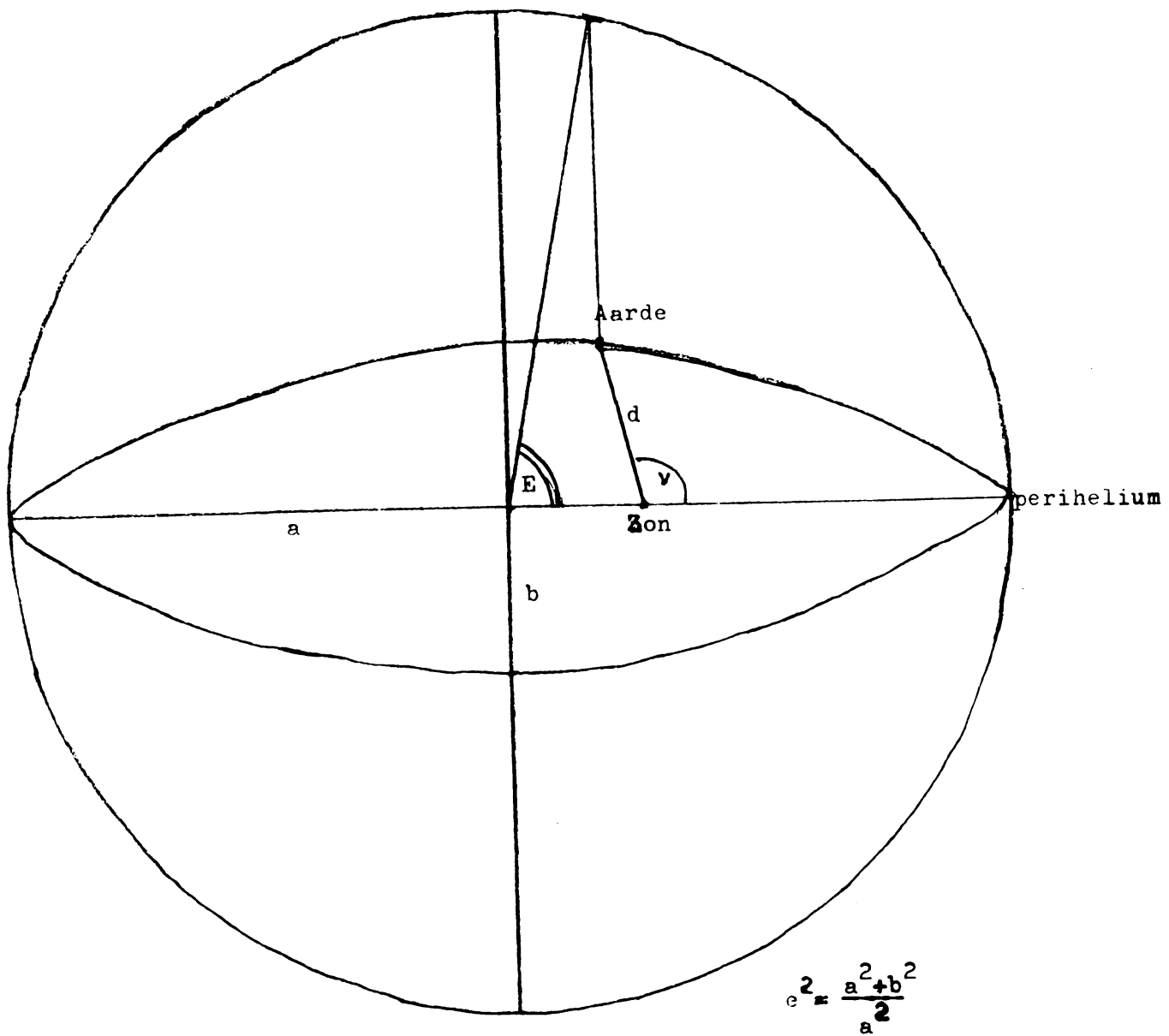

Literatuur

- [1] C.J.E. Schuurmans "De meteoroloog en de zonneconstante".
Zenith 3, No. 11 (1976), pp. 358-363.
- [2] W.D. Sellers "Physical Climatology".
Univ. of Chicago Press (1969), pp. 271.
- [3] D.H. Menzel "Fundamental Formulas of Physics",
Vol. II, "Celestial Mechanics",
Dover New York (1960), pp. 680-695.
- [4] M.A. Angot "Recherches Théorétiques sur la distribution
de la chaleur à la surface du globe".
Ann. Bur. Cent. Mét. Paris (1883),
1ère partie, pp. B. 136-161.
- [5] M. Milankovitch "Mathematische Klimalehre", Berlin (1930),
Handbuch der Klimatologie, Band I, Teil A.
- [6] R.J. List (ed.) "Smithsonian Meteorological Tables" (1958),
Smithsonian Institution, Washington.
- [7] P.J. Rijkooort "Een nomogram voor de bepaling van de
potentiële evapotranspiratie volgens de
formule van Penman" (1954).
KNMI Rapport III-143.
- [8] The Nautical Almanac Deze wordt ieder jaar uitgegeven door:
Her Majesty's Stationary Office, London.

Figuur 1

Figuur 2

Breedte	jan. feb.		feb.		mrt apr.		mei mei		juni juli		aug. sept.		okt. nov.		nov. dec.		
	13	4	26	4	21	13	6	29	22	15	8	31	23	16	8	30	22
90	0	0	0	0	1	208	375	484	521	482	369	204	3	0	0	0	0
80	0	0	3	3	76	207	370	476	513	475	363	203	76	3	0	0	0
70	0	12	62	62	149	256	364	453	490	433	358	252	149	63	11	0	0
60	55	71	133	133	217	339	393	452	474	430	337	305	215	133	70	35	24
50	99	140	202	202	279	356	421	464	479	462	416	351	276	201	138	99	83
40	170	210	257	257	333	394	441	471	480	458	436	389	329	265	207	169	155
30	239	275	324	324	376	420	450	457	472	465	445	414	371	321	272	239	226
20	305	335	372	372	408	434	448	453	453	450	443	428	402	368	331	304	293
10	364	385	409	409	427	435	433	427	423	424	429	429	421	404	331	362	355
0	414	425	434	434	434	423	406	390	382	389	402	418	428	428	421	412	408
-10	453	453	445	445	427	399	368	343	333	341	364	394	421	440	449	451	452
-20	481	469	445	445	408	383	319	237	275	235	317	359	401	438	464	478	484
-30	496	472	431	431	375	315	263	225	211	224	261	312	370	424	457	494	504
-40	500	462	404	404	332	260	200	160	145	159	199	257	327	397	458	497	513
-50	493	441	366	366	279	197	133	94	80	93	133	195	274	359	437	491	512
-60	460	411	317	317	216	129	67	33	23	33	68	128	213	311	407	479	506
-70	453	399	253	253	148	61	11	0	0	0	11	60	145	257	378	481	523
-80	506	396	213	213	75	3	0	0	0	0	0	3	73	206	394	504	549
-90	514	392	213	213	0	1	0	1	0	0	0	0	0	206	390	512	556

Tabel Ia R_a (W/m^2) berekend met procedure ASTRO.

breedte	jan. 13	feb. 4	feb. 26	mr̄t 21	apr. 13	mei 6	mei 29	juni 22	juli 15	aug. 8	aug. 31	sept. 23	okt. 16	nov. 8	nov. 30	dec. 22
90°	-	-	-	-	205	374	484	522	482	371	203	-	-	-	-	-
80	-	-	3	75	205	368	477	514	475	365	203	74	3	-	-	-
70	-	12	63	149	254	363	455	490	453	359	251	147	62	12	-	-
60	35	71	134	217	308	392	453	474	450	388	305	214	132	71	35	24
50	99	140	203	279	355	420	464	479	462	416	351	275	201	139	99	85
40	170	210	268	332	391	441	471	480	469	437	387	328	264	208	169	154
30	239	275	325	375	419	450	469	472	465	446	415	371	321	273	238	226
20	305	335	373	407	433	447	453	453	451	444	428	403	368	332	304	293
10	364	385	409	427	435	433	427	423	425	429	430	422	405	382	362	355
0	414	425	434	434	423	406	390	383	388	402	418	429	429	422	412	408
-10	453	453	446	427	399	368	343	333	341	365	394	422	441	449	451	452
-20	481	469	445	407	363	320	287	275	286	317	359	403	439	465	479	484
-30	497	471	430	375	317	263	225	211	224	261	313	371	425	467	494	504
-40	500	462	401	332	261	200	159	144	159	198	258	328	397	457	498	513
-50	493	440	364	279	198	134	94	80	93	133	196	275	360	437	491	512
-60	481	410	316	217	130	68	33	23	33	67	129	214	312	407	478	507
-70	484	380	261	149	62	11	-	-	-	11	61	147	258	377	481	524
-80	507	386	210	75	3	-	-	-	-	-	3	74	208	383	504	548
-90	515	392	210	-	-	-	-	-	-	-	-	-	208	388	512	557

Tabel Ib R_a (w/m^2) ontleend aan Milankovich [5].

	jan.	feb.	mrt	apr.	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1	82	126	205	312	405	467	475	439	344	243	148	91
2	82	128	208	315	408	468	475	427	340	240	146	90
3	83	131	212	319	411	469	474	425	337	236	143	89
4	84	133	215	322	413	471	473	423	334	233	141	88
5	84	135	219	325	415	471	473	420	331	230	138	87
6	85	138	222	329	419	472	472	418	327	227	136	86
7	86	140	225	332	421	473	471	416	324	223	133	85
8	87	143	228	335	425	474	470	413	321	220	131	84
9	88	145	232	339	426	475	469	411	318	217	129	83
10	89	148	235	342	428	475	468	408	314	213	127	83
11	90	151	239	345	430	476	466	405	311	210	124	82
12	91	154	242	349	433	476	465	403	308	207	122	81
13	93	156	246	352	435	477	464	400	304	204	120	81
14	94	159	249	355	437	477	462	397	301	201	118	80
15	95	162	253	358	439	478	461	395	297	197	116	80
16	97	165	256	362	441	478	460	392	294	194	114	80
17	98	168	261	365	443	478	458	389	291	191	112	79
18	99	171	263	368	445	478	457	386	287	188	110	79
19	101	174	267	371	447	479	455	383	284	185	108	79
20	103	177	270	374	449	479	453	380	280	182	107	79
21	104	180	274	377	451	479	452	377	277	179	105	79
22	106	183	277	381	452	479	450	375	274	176	103	79
23	108	186	281	383	454	479	448	372	270	173	102	79
24	110	189	284	386	456	478	446	369	267	170	100	79
25	111	192	288	389	457	478	444	366	263	167	99	79
26	113	195	291	392	459	478	442	362	260	165	97	79
27	115	199	295	394	460	478	440	359	257	162	96	79
28	117	202	298	397	462	477	438	356	253	159	94	80
29	119		301	400	463	477	436	353	250	156	93	80
30	122		305	403	464	476	434	350	247	154	92	80
31	124		308	465	465	432	432	347	151	151	91	81

Tabel IIA R_a (W/m^2 , 51° NB).

	jan.	feb.	mrt	apr.	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1	75	119	193	307	403	466	475	428	339	237	141	84
2	76	121	202	310	405	467	474	425	336	234	139	83
3	76	124	205	314	408	468	473	423	333	230	136	82
4	77	126	203	317	411	469	473	421	329	227	134	81
5	78	128	212	320	413	470	472	419	326	223	131	80
6	78	131	215	324	415	471	471	416	323	220	129	79
7	79	133	219	327	418	472	470	413	319	217	126	78
8	80	136	222	331	421	473	469	410	316	213	124	77
9	81	139	225	334	423	474	458	408	313	210	122	77
10	82	141	229	338	426	475	467	405	309	207	120	76
11	83	144	232	341	428	475	465	403	306	204	117	75
12	85	146	236	344	430	476	464	400	302	200	115	75
13	86	149	239	348	433	476	463	397	299	197	113	74
14	87	152	243	351	435	477	461	394	295	194	111	74
15	88	155	246	354	437	477	460	391	292	191	109	73
16	90	158	250	357	439	477	458	389	289	188	107	73
17	91	161	253	361	441	478	457	386	285	184	105	73
18	93	164	257	364	443	478	455	383	282	181	103	72
19	94	167	261	367	445	478	454	380	278	178	102	72
20	96	170	264	370	447	478	452	377	275	175	100	72
21	97	173	269	373	449	478	450	374	271	172	98	72
22	99	176	271	376	451	478	448	371	268	169	96	72
23	101	179	273	379	453	478	447	368	264	166	95	72
24	103	182	275	382	454	478	445	365	261	163	93	72
25	105	185	282	385	456	478	443	362	258	161	92	72
26	106	189	285	388	458	477	441	358	254	158	90	72
27	108	192	289	391	459	477	439	355	251	155	89	73
28	110	195	292	394	461	477	436	352	247	152	88	73
29	112		296	397	462	476	434	349	244	149	86	73
30	115		300	400	463	476	432	346	240	147	85	74
31	117		303		465	480	430	342		144		74

Tabel IIb R_a (W/m^2), $52^\circ NB.$

	jan.	feb.	mrt	apr.	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1	68	112	192	301	399	455	474	425	335	231	134	77
2	59	114	195	305	402	466	474	423	331	227	132	76
3	70	117	193	308	405	467	473	421	328	224	129	75
4	70	119	202	312	408	468	472	418	325	220	127	74
5	71	121	205	315	410	470	471	416	321	217	124	73
6	72	124	206	319	413	470	470	413	318	214	122	72
7	73	125	212	322	416	471	469	410	314	210	120	72
8	74	129	215	326	418	472	468	408	311	207	117	71
9	75	131	219	329	421	473	467	405	307	204	115	70
10	76	134	222	333	423	474	466	402	304	200	113	69
11	77	137	225	336	426	475	464	400	301	197	110	69
12	78	139	229	340	428	475	463	397	297	194	108	68
13	79	142	233	343	430	475	462	394	294	190	106	68
14	80	145	237	346	433	476	460	391	290	187	104	67
15	82	148	240	350	435	477	459	388	287	184	102	67
16	83	151	244	353	437	477	457	385	283	181	100	66
17	84	154	247	356	439	477	456	382	280	178	98	66
18	86	157	251	359	441	477	454	379	276	175	97	66
19	87	159	254	363	443	478	452	376	273	171	95	66
20	89	163	258	366	445	478	451	373	269	168	93	66
21	91	156	262	369	447	478	449	370	266	165	91	66
22	92	162	265	372	449	478	447	367	262	162	90	65
23	94	172	269	376	451	478	445	364	259	159	88	66
24	96	175	272	379	453	477	443	361	255	157	87	66
25	93	178	275	382	455	477	441	358	252	154	85	66
26	100	182	280	385	456	477	439	354	248	151	84	66
27	101	185	283	388	458	476	437	351	245	148	82	66
28	103	188	287	391	459	476	435	348	241	145	81	67
29	106		290	394	461	475	432	345	238	142	80	67
30	108		294	397	462	475	430	341	234	140	79	67
31	110		298	404	464		428	339		137		68

Tabel IIC R_a (W/m^2), 53° NB.

		ASTRO	Nomogram RIJKOORT			ASTRO	Nomogram RIJKOORT
jan.	I	78	75	juli	I	471	462
	II	89	82		II	459	452
	III	107	96		III	441	432
feb.	I	130	132	aug.	I	417	398
	II	157	170		II	390	370
	III	184	192		III	358	350
mrt	I	214	238	sept.	I	324	309
	II	248	264		II	290	290
	III	285	295		III	256	262
apr.	I	332	334	okt.	I	222	213
	II	356	363		II	189	184
	III	387	386		III	158	160
mei	I	414	426	nov.	I	130	126
	II	438	442		II	108	104
	III	457	459		III	91	92
juni	I	471	478	dec.	I	80	78
	II	477	484		II	73	73
	III	477	484		III	73	73

Tabel III Decadegemiddelde waarde van R_a (W/m^2).

	1950	1974	1975	1976	1977	ASTRO
1 januari	-23°04'	-23°01'	-23°02'	-23°03'	-22°59'	-23°03'
1 februari	-17°19'	-17°08'	-17°12'	-17°16'	-17°03'	-17°14'
1 maart	-7°53'	-7°37'	-7°43'	-7°26'	-7°31'	-7°46'
1 april	4°14'	4°30'	4°24'	4°42'	4°36'	4°22'
1 mei	14°50'	15°03'	14°58'	15°12'	15°08'	14°56'
1 juni	21°57'	22°03'	22°00'	22°07'	22°05'	22°00'
1 juli	23°10'	23°07'	23°08'	23°05'	23°06'	23°09'
1 augustus	18°14'	18°03'	18°06'	17°55'	17°59'	18°09'
1 september	8°35'	8°19'	8°25'	8°08'	8°13'	8°28'
1 oktober	-2°53'	-3°09'	-3°03'	-3°21'	-3°15'	-3°00'
1 november	-14°11'	-14°24'	-14°19'	-14°34'	-14°29'	-14°17'
1 december	-21°41'	-21°47'	-21°45'	-21°52'	-21°50'	-21°44'

Tabel IV Declinatie van de zon 12 GMT (graden).

Datum	Lengte van de zon		Afstand zon-aarde (AE)	
	ASTRO	Sm. tables	ASTRO	Sm. tables
1 januari	280°19'	280°01'	0.98326	0.98324
1 februari	311°53'	311°34'	0.98536	0.98533
1 maart	340°09'	339°51'	0.99087	0.99084
1 april	11°01'	10°42'	0.99933	0.99928
1 mei	40°22'	40°04'	1.00765	1.00759
1 juni	70°15'	69°56'	1.01411	1.01405
1 juli	98°55'	98°36'	1.01672	1.01667
1 augustus	128°29'	128°11'	1.01498	1.01494
1 september	158°18'	157°59'	1.00919	1.00917
1 oktober	187°33'	187°14'	1.00112	1.00114
1 november	218°19'	217°59'	0.99245	0.99249
1 december	248°32'	248°13'	0.98604	0.98600

Tabel V

Datum	ASTRO	Nautische Almanak 1977
2 januari	7.9	7.9
1 februari	9.1	9.1
3 maart	11.0	11.0
2 april	13.0	13.0
2 mei	14.9	14.9
1 juni	16.4	16.4
1 juli	16.7	16.7
3 augustus	15.4	15.4
2 september	13.6	13.6
2 oktober	11.6	11.6
1 november	9.7	9.7
1 december	8.1	8.1

Tabel VI   Daglengte (uren) voor 52° NB.

jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1	32	60	91	121	152	182	213	244	274	305	335
2	33	61	92	122	153	183	214	245	275	306	336
3	34	62	93	123	154	184	215	246	276	307	337
4	35	63	94	124	155	185	216	247	277	308	338
5	36	64	95	125	156	186	217	248	278	309	339
6	37	65	96	126	157	187	218	249	279	310	340
7	38	66	97	127	158	188	219	250	280	311	341
8	39	67	98	128	159	189	220	251	281	312	342
9	40	68	99	129	160	190	221	252	282	313	343
10	41	69	100	130	161	191	222	253	283	314	344
11	42	70	101	131	162	192	223	254	284	315	345
12	43	71	102	132	163	193	224	255	285	316	346
13	44	72	103	133	164	194	225	256	286	317	347
14	45	73	104	134	165	195	226	257	287	318	348
15	46	74	105	135	166	196	227	258	288	319	349
16	47	75	106	136	167	197	228	259	289	320	350
17	48	76	107	137	168	198	229	260	290	321	351
18	49	77	108	138	169	199	230	261	291	322	352
19	50	78	109	139	170	200	231	262	292	323	353
20	51	79	110	140	171	201	232	263	293	324	354
21	52	80	111	141	172	202	233	264	294	325	355
22	53	81	112	142	173	203	234	265	295	326	356
23	54	82	113	143	174	204	235	266	296	327	357
24	55	83	114	144	175	205	236	267	297	328	358
25	56	84	115	145	176	206	237	268	298	329	359
26	57	85	116	146	177	207	238	269	299	330	360
27	58	86	117	147	178	208	239	270	300	331	361
28	59	87	118	148	179	209	240	271	301	332	362
29		88	119	149	180	210	241	272	302	333	363
30		89	120	150	181	211	242	273	303	334	364
31		90		151	181	212	243		304		365

Tabel VII Dagnummer-kalender (alleen voor gewone jaren).

```

PROCEDURE ASTRO(DAGNO,BREEDTE);
VALLE DAGNO,BREEDTE;
INTEGER DAGNO; REAL BREEDTE;
COMMENT BREEDTE IN GRADEN;
BEGIN
REAL PHI,PI,L,M,LO,TQ,DECL,H,E,T,E,A;

REAL I;
LABEL WEG;
PI:=3.14159;
PHI:=BREEDTE/360*2*PI;
I:=DAGNO-0.5;
LO:=-1.355122133;
TQ:=2.5;
E:=0.01675;
T:=365.24;
M:=(I-2.5)/T*2*PI;
L:=M+LO+2*E*SIN(M)+1.25*E**2*SIN(2*M);
DECL:=ARCSIN(0.397949*SIN(L));
B:=-TAN(PHI)*TAN(DECL);
IF B>1 THEN H:=0 ELSE IF B<-1 THEN H:=PI ELSE H:=ARCCOS(B);
IF H<0 THEN H:=*+PI;
A:=(1-E**2)/(1+E*COS(L-LQ));
RA:=1353*(SIN(PHI)*SIN(DECL)*H+SIN(H)*COS(PHI)*COS(DECL))/PI/A**2;
IF ABS(BREEDTE)=90 THEN GO WEG;
B:=(-0.01454390)/(COS(PHI)*COS(DECL))-TAN(PHI)*TAN(DECL);
WEG:
H:=IF B>1 THEN 0 ELSE IF B<-1 THEN PI ELSE ARCCOS(B);
IF H<0 THEN H:=*+PI;
LENGTE:=L*180/PI; AFSTAND:=A; DAGLENGTE:=24*H/PI;
DELTA:=DECL*360/(2*PI);
END ASTRO;

```

Bijlage I